

ПОДВИЖНИКИ ОСВІТИ

Г.П. Бевз

МОЯ МЕТОДИКА МАТЕМАТИКИ

*Упорядник
і відповідальний редактор
В.О. Тадеєв*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН

УДК 22.1я72
Б36

Бевз Г. П.

Б36 Моя методика математики / Г.П. Бевз ; упоряд. і відп. редактор В.О. Тадеєв. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2021. — 584 с. : іл. — (Серія «Подвижники освіти»).

ISBN 978-966-10-7843-6

Книга видатного українського математика-методиста, автора шкільних підручників, довідників, численних посібників з методики навчання математики і проведення факультативних та позакласних занять, а також публіцистичних, історичних і художніх творів Григорія Бевза, що підводить підсумок його 70-літньої невтомної і натхненної праці на ниві вітчизняної освіти. Містить розлогі автобіографічні замальовки, написані крізь призму багатогранної власної педагогічної діяльності автора, а також низку знакових праць, що узагальнюють його наполегливі пошуки шляхів удосконалення методів навчання математики в школі. Виклад супроводжується екскурсами в історію вітчизняної освіти, до якої автор був безпосередньо причетним.

Для педагогів, насамперед учителів математики і студентів педагогічних вишів фізико-математичного профілю, а також для учнівської молоді, яка мріє про учительську професію.

УДК 22.1я72

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва*

ISBN 978-966-10-5861-2 (серія)
ISBN 978-966-10-7843-6

© Бевз Г.П., 2021
© Навчальна книга – Богдан,
виключна ліцензія на видання,
оригінал-макет, 2021

Передмова автора

Ініціатор створення цієї книжки — її упорядник і відповідальний редактор Василь Олександрович Тадесєв. Він подарував мені книгу мого колишнього аспіранта Григорія Михайловича Возняка «60 років біля класної дошки» і запитав, чи не хотів би я підготувати аналогічну книгу про себе, використавши раніше опубліковані деякі мої методичні праці і дописавши нові матеріали. Навіть запропонував назву — «Моя методика математики». Я, звичайно, погодився. У процесі нашої спільної роботи над книгою виявилось, що її упорядник і відповідальний редактор має багато власних думок та ілюстрацій, які можуть вдало доповнити мої тексти і матеріали. Так мною спільно з Василем Олександровичем і творилась ця книга. Виношу йому велику щиру подяку!

Немало працювали над книгою і мої дочки — Валентина і Наталія, також знавці шкільної математики, співавторки багатьох моїх підручників. Вони виготовляли потрібні фотокопії, вичитували рукопис, верстку, доповнювали й виправляли їх. Дякую їм за плідну співпрацю. Зрозуміло, що над створенням книги працювали й фахівці видавництва — художники, редактори, верстальники. Всім їм також моя велика подяка!

Григорій Бєвз

Передмова редактора

Задавши для пошуку в Інтернеті прізвище, ім'я і по батькові — Бевз Григорій Петрович, — читач з-поміж засилля повідомлень про різноманітні книги автора все ж невдовзі знайде й доволі вичерпну «офіційну» інформацію про нього:

Бевз Г. П. народився 7 лютого 1926 року в селі Війтівка (тепер Родниківка) неподалік від Умані. В 1933 р. почав ходити до школи в рідному селі, семирічку закінчив у 1941 р. у Кривому Розі, а 10-й клас (зі срібною медаллю) — в Уманській СШ № 2 у 1947 р. Професію вчителя здобував спочатку в Уманському учительському інституті (закінчив у 1950 р.), а в 1952 р. з відзнакою закінчив фізико-математичний факультет Криворізького педагогічного інституту.

З 1950 р. працював учителем математики і фізики в селах Христинівського району Черкаської області. У 1954 р. вступив до аспірантури Київського педагогічного інституту на спеціальність «Методика викладання математики», де виконував дисертаційне дослідження під керівництвом доцента Д.М. Маєргойза. Після закінчення аспірантури в 1957 році, отримав направлення на роботу старшим викладачем до Криворізького педагогічного інституту. Успішно захистивши в 1961 р. дисертацію на тему «Доведення в шкільному курсі алгебри», здобув науковий ступінь кандидата педагогічних наук і почав працювати на кафедрі елементарної математики та методики математики в Київському педагогічному інституті. На цій кафедрі з 1962 р. понад тридцять років обіймав посаду доцента, з яких понад десять років був її завідувачем.

Григорій Петрович Бевз — автор багатьох підручників, як з методики викладання математики, так і шкільних підручників з алгебри та геометрії, займається проблемами шкільної математики майже 70 років. За його посібником «Методика викладання математики» навчалися тисячі майбутніх учителів упродовж кількох десятиліть, а за його підручниками з математики для 5–11 класів — сотні тисяч учнів по всій Україні.

Так у трьох абзацах спресовано велике і славне життя, що охоплює майже ціле століття. Така вже функція довідкових матеріалів. Однак для тих, хто знає про Г.П. Бевза більше, безсумнівно, що й іншим нашим співвітчизникам про нього і його доробок має бути відомо більше. І найперше — вчителям та викладачам математики, а також студентам і учням, які мріють про цю професію. Тому ми й запросили автора підготувати цю по суті автобіографічну книгу для нашої серії «Подвижники освіти».

У статті відомого сучасного геометра Дмитра Мавла з присвятою Г.П. Бевза з нагоди його 80-ліття, яка вміщена в кінці цієї книги, автор зазначає:

«Що мене дивує найбільше в особистості ювіляра, то це поєднання в нього різних талантів, які в інших людей майже ніколи не поєднуються. Я знав багатьох математиків з різних країн світу, які вміли швидко й елегантно розв'язувати складні математичні задачі, але ніхто з них не був автором численних підручників і монографій, або навпаки. Щодо Григорія Петровича, то він, безумовно, виняток. Він справжній *problem solver*, як то кажуть американці, і читачі «Математики в школі» частенько знаходили його розв'язання в «Цьому прекрасному світі задач!». І це зазвичай були найкращі з можливих розв'язань».

Звісно, у математичній статті, автор говорить про рідкісне поєднання в Г.П. Бевза власне математичних талантів, але ж Григорій Петрович ще з юнацьких літ захоплюється віршуванням, а його «Енеїду, перелицьовану втретє», тепер аналізують і професіональні філологи. Крім того, він видав близько десятка збірок історичних та публіцистичних розвідок та есеїв. Тому якщо до зазначеного Дмитром Мавлом додати ще й це, то перед нами постає по-справжньому унікальна особистість.

Зараз перед читачем розгорнутий живий підручник з історії вітчизняної педагогіки за майже весь радянський, пострадянський і сучасний періоди. А ще — це й особистісне віддзеркалення дуже строкатої, часами трагічної, часами жертвовної, а часами величної історії великого народу з колосальними життєдайними силами. Читаючи про випробування, крізь які пройшов автор, за кадрами яких миготить колесо історії, сповнюєшся непереборної віри, що коли тоді ми змогли не зламатися, то тепер неодмінно зможемо розквітнути.

Окремі оцінки автором минулих історичних подій і нововведень в освіті не всім читачам прийдуться до душі, наприклад, — його неприхована симпатія до хрущовської відлиги та ініційованого в ту пору руху за зв'язок школи з життям. Але завдяки цій відвертості ми маємо унікальну можливість поглянути на колишні події очима одного з найактивніших їхніх учасників.

Водночас, ставлення Г.П. Бевза до так званих новітніх технологій навчання більш ніж стримане. Але тут уже сучасний читач навряд чи зможе що-небудь аргументовано заперечити вчителю з 70-річним педагогічним стажем та автору чотирьох поколінь шкільних підручників, котрий як ніхто інший знає всі можливості та всі проблеми з навчанням школярів математики. Тому до його пересторог на цей рахунок маємо поставитись якнайсерйозніше:

«Звичайно, сучасні технічні можливості набагато ширші. На зміну колишнім навчаючим машинам прийшли незмірно кращі (і в сотні разів дорожчі!). Для навчання деяких навчальних дисциплін, насамперед гуманітарних, вони можуть виявитись навіть дуже корисними. Але не варто сподіватись, що вони самі по собі допоможуть істотно поліпшити навчання математики. Клас,

у якому учні вивчатимуть математику, не потрібно наповнювати дорогими й складними технічними засобами, повторюючи помилки колишніх ентузіастів кабінетної системи навчання. Найкращий засіб для навчання математики — це добра класна дошка удовж двох стін. Щоб учитель міг одночасно викликати до дошки півкласу. І щоб не доводилося витирати дошку на уроці» (розділ 4 «Математика в школах України»).

У чому ж тоді головна особливість методики математики Г.П. Бевза? На це найважливіше питання він відповідає сам:

«Описуючи «свою методику», не раз думаю: чим вона породжена? І щоразу відповідаю: Любов'ю.

Я люблю школу, дітей, люблю вчити їх, виховувати, розвивати. Люблю спілкуватись з їхніми батьками, із земляками, з іншими людьми, близькими й далекими.

Люблю роботу вчителя, викладача. Люблю писати, сподіваюсь, що написане мною хтось прочитає. Люблю математику. І чисту, і прикладну, а особливо — шкільну. Люблю добирати її зміст, писати підручники й посібники, люблю навчати дітей, студентів, вчителів і всіх, хто хоче вчитися.

Завдання вчителів у найширшому розумінні — робити своїх вихованців щасливими. Щасливими не тільки сьогодні, завтра, а й в майбутньому. Кожна людина може бути щасливою.

Найбільше, найглибше і найтриваліше щастя — в глибоких почуттях. У почуттях совісті, порядності, справедливості, вірності, вдячності, любові, патріотизму, втіхи за добре виконану роботу. Будьте щасливі самі і навчайте бути щасливими своїх учнів!» (Розділ 2 «Спогади вчителя»).

Нам тільки залишалось зібрати до купи ці розсипища життєвої і професійної мудрості й подарувати їх читачеві.¹⁾

Василь Тадеєв

¹⁾ У книзі є чимало приміток. Примітки редактора позначаються як *Прим. ред.* Усі решта приміток належать автору.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби
читати далі, придбайте, будь ласка,
повну версію книги.